

Global Prayer Sheet # 17: 12-11-2003
Helene en Pieter Bos, Serving the Nations, Almere
GPS#17 Waarom "God" (niet) in de EU grondwet?

Ernst: met spoed op reageren en met spoed doorsturen!

Lieve gebedsvrienden,

"Gods naam al of niet in de EU-grondwet" is een internationaal discussiepunt geworden. Is het van belang aan die discussie mee te doen?

HET IS VAN HET GROOTSTE BELANG dat Gods naam WEL in de EU-grondwet genoemd wordt!

Hieronder volgt

- KORTE SAMENVATTING van de zaak waar het om gaat,
- VOORSTEL VAN TE ONDERNEMEN AKTIE,
- UITVOERIGE BESPREKING VAN ARGUMENTEN,
- ONZE BRIEF AAN PREMIER BALKENENDE,
- VOORBEELD HANDTEKENINGEN LIJST.

>> Als u echt geen tijd hebt, maar wel IETS wilt doen: druk dan nu op "reply," mail aan ons terug uitsluitend de volgende simpele tekst: *"Dringend verzoek om de naam van "God" of de woorden "de Christelijke erfenis" in de preambule van de EU-grondwet op te nemen, naast de humanistische zinsneden."* Delete vervolgens de overige tekst. Wij zullen op 1 dec uw antwoord doormailen naar Premier Balkenende.

- KORTE SAMENVATTING:

In de voorgestelde Grondwets-tekst van de Europese Unie wordt gesteld dat de grootste prestatie van de Europese beschaving is geweest het bereiken van het Humanisme en het verbreiden van het Humanisme, en dat het Humanisme dan ook de basis moet zijn voor het leven in de EU in de toekomst. De argumenten om in dat verband opzettelijk Gods naam NIET te noemen zouden zijn: - andere religies hebben ook bijgedragen aan de totstand koming van die Europeese beschaving, en: - scheiding van kerk en staat.

Met andere woorden: Het is niet zo dat er luchtig wordt overwogen al of niet Gods naam te noemen in een staatkundig document. Integendeel: op een in feite opdringerige wijze wordt de invloed en bijdrage van het Christendom aan de Europese beschaving genegeerd en die van het Humanisme benadrukt. Het is die merkwaardige eenzijdigheid die de discussie heeft doen ontstaan.

Als een land of unie van staten "neutraal" probeert te zijn is dat, werelds gezien, te begrijpen. Maar als een land of unie van staten God en Zijn zegen bewust negeert, ontkent en beliegt, dan is dat niet meer neutraal, maar geestelijk brutaal, en een vragen om Gods oordeel. Dit willen we met deze GPS onder jullie aandacht brengen.

Een aantal regeringsleiders, ministers en instituties heeft reeds krachtig bezwaar aangetekend. Premier Balkenende heeft gezegd er persoonlijk voor te zijn Gods naam wel op te nemen, maar dat hij er niet een al te zwaar punt van zal maken. Ook wij kunnen **nog** aan het gesprek deelnemen.

- VOORSTEL VAN TE ONDERNEMEN AKTIE,

Lieve gebedsvrienden, twintig serieuze brieven zal de secretaris van Premier Balkenende niet kunnen negeren; veertig zal hij moeten samenvatten en doorsturen, en zullen Premier Balkenende aan het denken zetten er misschien (alsnog) wel "een zwaar punt van te maken."

We gaan jullie voorstellen drie dingen te doen:

- 1 Hierover een brief te schrijven aan Premier Balkenende;
- 2 Deze GPS aan velen met spoed door te sturen met het verzoek het zelfde te doen (zie voorbeeld).
- 3 Een handtekeninglijst te doen rondgaan in kerk/gemeente/vergadering (zie voorbeeld).

- UITVOERIGE BESPREKING VAN ARGUMENTEN,

Deze zijn voornamelijk ontleend aan de degelijke brochure "Europa, wohin?" door Ortwin Schweitzer, een Duitse gebedsleider, die, ondersteund door de EPL, een internationale actie aanstuurt; zie <http://www.beter-im-aufbruch.de.vu>

- WAT IS EEN PREAMBULE?

De Preambule van een wet is een korte tekst die voorafgaat aan de wetsartikelen en die de wet in een ruimere context plaatst. De stellingen en verklaringen in de Preambule hebben geen ander doel dan om te dienen als basis voor interpretatie van de daaropvolgende wetsartikelen. De Preambule van Grondwet van de Europese Unie wordt dus bepalend voor de breedte en diepte van interpretatie van de gehele Grondwet. De voorgestelde Preambule voor de EU-Grondwet opent met de volgende drie (van totaal zeven) zinnen:

“Onze constitutie ... wordt democratisch genoemd, omdat de macht niet in handen is van een minderheid, maar van de grootst mogelijke meerderheid.” Thucydides II, 37

“We beseffen dat Europa als werelddeel een bakermat van de beschaving is; dat zijn inwoners, die zich hier sedert het begin van de mensheid golfsgewijs gevestigd hebben, geleidelijk de waarden hebben ontwikkeld die ten grondslag liggen aan het humanisme: gelijkheid van alle mensen, vrijheid en eerbied voor de rede,

“Geïnspireerd door de culturele, religieuze en humanistische tradities van Europa, waarvan de waarden, die immer deel hebben uitgemaakt van zijn erfgoed, de centrale rol van de mens en zijn onschendbare en onvervreembare rechten, alsmede de eerbiediging van het recht, in de samenleving hebben verankerd,..”.

Wat ons hierin opvalt is

- a) “een bakermat van de beschaving”, terwijl het alleen een, of de, bakermat is voor de Westerse beschaving;
- b) “inwoners, die... de waarden hebben ontwikkeld die ten grondslag liggen aan het humanisme”, als was dit de enig noemenswaardige prestatie van de Europeanen als basis voor het formuleren van hun grondwet; en alsof deze humanistische waarden niet, verwaterd, geformuleerd zijn vanuit een Europa dat door het evangelie sterk was beïnvloed;
- c) “eerbied voor de rede” (1ste ontwerp); “voorrang voor de rede” (2de ontwerp), als was dat het enig noemenswaardige waar Europeanen eerbied voor hebben;
- d) “culturele, religieuze en humanistische tradities...[met als waarde] de centrale rol van de mens...”, waarin voor de tweede keer het humanisme wordt genoemd, nu op één lijn met religieuze tradities, terwijl dan als eerste waarde uit die tradities “de centrale rol van de mens” wordt aangegeven.

- COMMENTAAR: Velen, waaronder niet-christelijke denkers, zijn van mening dat de westerse beschaving is gegroeid op Judeo-Christelijke wortels, nu ruim 1500 oud. Velen, waaronder niet-christelijke denkers, zijn ook van mening dat de Verlichting, pas 250 jaar oud, vrucht is van het tanen en/of falen van de Christelijke wortels van onze beschaving. Of inmiddels de Judeo-Christelijke dan wel de Humanistische wortels nog het sterkst doorwerken mag een open vraag zijn, maar om de Judeo-Christelijke wortels te negeren is historisch niet verantwoord. “Dit simpele feit te ontkennen is alleen mogelijk door enorme ideologische inspanning” (aldus bisschop Josef Homeyer).

Daar komt bij dat “de eerbied voor de rede” en “de centrale rol van de mens” zo expliciet worden genoemd, dat we niet aan de indruk kunnen ontkomen dat ook hier weer een oude strijd wordt gevoerd: eerbied voor God OF voor de rede, centrale rol van God OF van de mens. Die discussie hoeven we niet uit de weg te gaan, maar een grondwet kan niet worden gebaseerd op een eenzijdig standpunt in een nog lopende discussie.

Tenslotte: Als Christenen willen we erkennen dat (grondwettelijke) rechten zijn gebaseerd op niet anders dan Gods souvereiniteit en genade; we willen Hem erkend zien boven ons (staatkundig) leven.

- CONCLUSIE: De formulering komt voort uit de persoonlijke ideologische keuze van de opsteller van het ontwerp (oud-president Giscard d'Estaing). De preambule vormt een historisch onverantwoord, een eenzijdig voorbarig en een expliciet on-christelijk interpretatie-kader voor de Grondwet.

- DE “WAARDEN” VAN DE EU.

Het voorstel geeft als “waarden” aan: “gelijkheid van alle mensen, vrijheid en eerbied/voorrang voor de rede.” (De eerste twee hiervan komen vanuit de Judeo-Christelijke traditie.) Alle drie de waarden, ook de derde, komen niet vanuit de mensen, maar komen als “van boven” en we stellen ons “er onder.” De zinsnede “eerbied voor de rede” (1ste ontwerp) is in die zin adequaat. Juist om die reden is het noemen van God, als Transcendent en bron van waarden, filosofisch van belang, terwijl dat ook een veel breder publiek vertegenwoordigt dan alleen militante humanisten.

De Duitse minister Joschka Fischer verdedigde het noemen van Gods naam met de reden waarom die ook in de Duitse grondwet voorkomt: niet van wege de historische invloed van Luther op Europa maar vanwege het toekomstige gevaar van een Hitler voor Europa!

Bovendien bepaalt datgene waarin de mens zelf gelooft, God of rede, ook de interpretatie van deze drie genoemde waarden. Christenen en humanisten komen zeker niet altijd, eerder: dikwijls niet, tot dezelfde interpretatie, van bij voorbeeld het concept gelijkheid. De discussies over verdragen die door de VN voorgesteld worden laten dat duidelijk zien. Zo vloeien pogingen om aan ouders rechten te ontnemen om beslissingen te mogen nemen voor hun (nog niet volwassen) kinderen, en het verbod in Zweden op het afwijzen van de actieve homoseksuele levensstijl zelfs binnen het kader van de christelijke kerk, direkt voort uit een onbijbelse invulling van “gelijkheid van alle mensen”.

- CONCLUSIE: “waarden” zijn naar hun aard “hoger” en het is slechts een kleine minderheid die de menselijke rede als “hoger” beschouwt en een overgrote meerderheid die God als referentie voor waarden beschouwt.

- IS TOLERANTIE NIET OOK EEN WAARDE?

De voorgestelde formulering is niet een beetje maar expliciet eenzijdig humanistisch. In feite staat de formulering in de traditie van anti-thetische stellingnamen in de 18de en 19de eeuw. Nu we in de 21ste eeuw zijn aangekomen moet toch aanvaard kunnen worden dat vooral de Judeo-Christelijke invloed en sinds 1500 ook de Humanistische invloed beide enorm zijn, en beide genoemd dienen te worden, en niet de jongste in bewoordingen die de oudste afwijzen! Dat kan niet anders worden uitgelegd dan als in-tolerant.

- CONCLUSIE: De voorgestelde formulering drukt niet de tolerantie uit die we in de EU hard nodig hebben.

- DE KOPTEKST IS MAAR NAUWELIJKS RELEVANT

De tekst van Thucydides over de grootste meerderheid is wel oud en Grieks, maar we worden in feite niet zelden geregeerd door een minderheid, van (goed bedoelende, gedreven, partij-politieke) regenten of van tyrannen en terroristen. Een geschiktere tekst in deze tijd van toenemend individualisme, ook minder triomfantelijk, en van een persoon die beter bekend is in Europa, zou zijn: “Alles nu wat jij wilt, dat u de mensen doen, doet jij hun ook aldus.” Jezus, Matteus 7:12

- CONCLUSIE: Deze tekst zou een significantere inleiding zijn voor zulk een gewichtig document, en beide teksten kunnen appellerend zijn voor alle stromingen.

- OPTIMISME REEDS ACHTERHAALD.

Het optimisme van de Verlichting, doorklinkend in het voorstel voor de Preambule, is geloochenstraft door de Industriële Revolutie, door twee wereldoorlogen en door het Post-modernisme. Bovendien is het Post-modernisme veeleer een reactie op het rationalisme van de Verlichting dan op religie in het algemeen, en past het noemen van God meer in het denken van de toekomstige generatie dan het (terug-)verwijzen naar de verheerlijking van de ratio.

- CONCLUSIE: Het niet willen noemen van Gods naam is een achterhaald standpunt.

- OVER HET “SCHEIDEN VAN KERK EN STAAT” EN DE PLAATS VAN DE ISLAM.

De verdedigers van het voorstel beroepen zich op de voorgestane “scheiding van kerk en staat” en suggereren dat de EU niet een “Christelijke club” is en mag worden, temeer nu de invloed van de Islam toeneemt. De manieren waarop in het verleden de kerk de positie van God heeft “gespeeld” en Hem daardoor in feite heeft verduisterd zijn vele, en ook in vele toonaarden erkend en beleden en nu terecht door de wet uitgesloten. Maar hier gaat het niet over een voorstel tot vermenging van kerk en staat. De discussie gaat over a) tenminste het erkennen van de waarde en bijdrage van de Judeo-Christelijke wortels en het daarmee samenhangende verleden in de vorming van ons continent, en b) zo mogelijk ook nog over het erkennen dat we voor echte “waarden” van God afhankelijk zijn, omdat dat nog steeds door een grote meerderheid van de Europeanen wordt geloofd.

Christendom en Islam zijn beide mono-theïstische religies, met een boodschap naar de politiek (de tweede veel bepalender dan de eerste) en dat te erkennen is niet meer dan realistisch. (Dat het Christendom voor de Islam historisch een ergernis is, is begrijpelijk. Maar de nadrukkelijkheid waarmee de Kerk haar zonden heeft erkend, op grond van de Bijbel, is in grote tegenstelling met de historische en huidige agressie van de Islam die niet wordt erkend maar verdedigd, en wel op grond van de Q’uran.) Er is duidelijk reden, ook vnauit Christelijk-theologisch standpunt, om de kerk(!) van de staat gescheiden te houden.

- CONCLUSIE: De “scheiding van kerk en staat” is een principe, dat niet uitstluit te erkennen dat God, of religie, een duidelijke en (indien positief ook) welkome invloed heeft op het maatschappelijke en politieke leven.

- “GOD” IN DE GRONDWET IS NIET ZO VREEMD.

De grondwetten van Griekenland, Ierland en Duitsland noemen expliciet de naam van (de drieënige) God. (Zwitserland ook, maar dat is niet lid van de EU.) De grondwetten van Groot Britannië, Denemarken en Nederland bepalen de relatie tussen de staat of het staatshoofd en een bepaalde kerk.

- CONCLUSIE: Het noemen van “God” in de grondwet is niet zo vreemd.

- ARTIKELEN OVER DE KERK ALS COMPROMIS.

In de loop van de 15 maanden onderhandelingen over de Grondwetstekst zijn er in plaats van het verwijzen naar God of de Judeo-Christelijke wortels bij wijze van compromis artikelen ingekomen, die de status van “kerken en ideologische gemeenschappen” regelen en “het recht van het individu op vrijheid van denken, geweten en religie” (art. 1-51 en 2-10). De artikelen stellen nadrukkelijk de scheiding tussen kerk en staat veilig.

- CONCLUSIE: Dat de plaats van kerken en de vrijheid van godsdienst bij de wet wordt geregeld zou niet het resultaat van compromis moeten zijn. Het feit dat dat wel het geval is, maakt het dan echter extra nodig dat in de Preambule, als “basis voor interpretatie” de naam van God en de waarde van de Judeo-Christelijke wortels worden verankerd.

TENSLOTTE TWEE OFFICIELE REAKTIES (uit vele):

- De Europese Evangelische Alliantie: Met het oog op het veilig stellen van de diversiteit verwerpen wij het beeld van een zuiver sekuliere maatschappij waarin religie geheel wordt beperkt tot de privé sfeer. Wij staan intendeel het beeld van een pluralistische maatschappij voor waarin de verschillende stromingen van geloof en wereldbeschouwing kunnen samenleven en hun mening vrij kunnen uitdrukken, aldus de "democratie vullend met leven."
- Paus Johannes Paulus II: De Christelijke wortels zijn de belangrijkste garantie voor de toekomst van Europa. De Christelijke erfenis in Europa te ontkennen, te vergeten of te verbergen is een belediging en een ernstige verarming waar we vroeger of later voor zullen moeten boeten. De huidige discussie wordt bepaald door de scheiding tussen kerk en staat, materialisme en voorspoed; in die discussie moet de kerk een voortdurend getuigenis zijn van de eindige dimensie van het menselijk bestaan."

Centraal adres Europese instituties

<http://www.dikeon.be/internationaleorganen.htm>

Protocol tot stand koming grondwet

http://www.europapoort.nl/9310000/1/j9tvgajcovz8izf_j9vvgbwoimqf9iv/vgc0sheh4dx3#p6

Integrale tekst Ontwerp Grondwet.

<http://european-convention.eu.int/docs/Treaty/cv00850.nl03.pdf>

- ONZE BRIEF AAN PREMIER BALKENENDE,

(In het algemeen: niet te veel argumenten en niet langer dan 1 pag. Voel je vrij het bovenstaande te gebruiken, maar schrijf NIET over.)

Aan Zijne Excellentie de Eerste Minister, Prof. Dr.J.P. Balkenende,
Ministerie van Algemene Zaken, Postbus 20001, 2500 EA, Den Haag.

Almere, 15 nov 2003,

Onderwerp: de discussie over de naam van God in de EU-Grondwet.

Excellentie,

Betreffende het bovengenoemde onderwerp hebben we via de pers vernomen dat u er persoonlijk voor bent Gods naam wel in de Preambule van de EU-Grondwet op te nemen. Dat waarderen wij zeer. Mogen we er bij u op aandringen krachtig uw mening te doen horen, zowel om redelijke als om geloofsredenen.

- De erkenning van de Judeo-Christelijke wortels van de Europese beschaving.
Velen, waaronder niet-christelijke denkers, zijn van mening dat de westerse beschaving is gegroeid op Judeo-Christelijke wortels, nu ruim 1500 oud, terwijl pas 250 jaar geleden, door het tanen en/of falen van de Christelijke wortels, de Verlichting inmiddels van grote invloed is geworden. Het is historisch niet verantwoord om de Judeo-Christelijke wortels te negeren.
"De eerbied voor de rede" en "de centrale rol van de mens" worden in de voorgestelde Preambule zo expliciet genoemd, dat we niet aan de indruk kunnen ontkomen dat hier ook weer een oude strijd wordt gevoerd, zonder merkbare tolerantie: eerbied voor God OF voor de rede, centrale rol van God OF van de mens. Die discussie willen we niet uit de weg gaan, maar een grondwet kan niet worden gebaseerd op een eenzijdig standpunt in een nog lopende discussie. Er zou expliciet ruimte moeten zijn voor beide standpunten.
Tenslotte: Als Christenen erkennen we dat (grondwettelijke) rechten zijn gebaseerd op niet anders dan Gods soevereiniteit en genade; we willen Hem ook in de grondwet erkend zien boven ons (staatkundig) leven.
- De "waarden" van de EU.
Het voorstel geeft als "waarden" aan: "gelijkheid van alle mensen, vrijheid en eerbied/voorrang voor de rede." Alle drie waarden, ook de derde, komen in hun oorsprong niet vanuit de mensen, maar komen als "van boven" en we stellen ons "er onder." Juist om die reden is het noemen van God, als Transcendent en bron van waarden, filosofisch van belang, terwijl dat ook een veel breder publiek vertegenwoordigt dan alleen militante humanisten. De Duitse minister Joschka Fischer verdedigde het noemen van Gods naam met de reden waarom die ook in de Duitse grondwet voorkomt: niet van wege de historische invloed van Luther op Europa, maar vanwege toekomstig gevaar van een Hitler voor Europa!
- Het Verlichtings-optimisme reeds achterhaald.
Het optimisme van de Verlichting, doorklinkend in het voorstel Preambule, is geloochenstraft en achterhaald door de Industriële Revolutie, door twee wereldoorlogen en door het Post-modernisme. Bovendien is het Post-modernisme veeleer een reactie op het rationalisme van de Verlichting dan op religie in het algemeen,

en past het noemen van God meer in het denken van de toekomstige generatie dan het (terug-)verwijzen naar de ratio.

- Over het "scheiden van kerk en staat"

De manieren waarop in het verleden de kerk de positie van God heeft "gespeeld", en Hem daardoor in feite heeft verduisterd, zijn vele, en ook in vele toonaarden erkend en beleden en nu terecht door de wet uitgesloten. Er is duidelijk reden, ook vanuit Christelijk-theologisch standpunt, om de kerk(!) van de staat gescheiden te houden. Maar de discussie gaat nu over iets anders: a) tenminste het erkennen van de waarde en bijdrage van de Judeo-Christelijke wortels in de vorming van ons continent, en b) zo mogelijk ook nog over het erkennen dat we voor echte "waarden" van God afhankelijk zijn, omdat dat nog steeds door een grote meerderheid van de Europeanen wordt geloofd.

Het Christendom is een mono-theïstische religie, met (dus) een boodschap naar maatschappij en politiek (de Islam ook, nog veel sterker) en dat te erkennen is niet meer dan realistisch.

- Artikelen over de kerk als compromis.

In de loop van de 15 maanden onderhandelingen over de Grondwetstekst zijn er in plaats van het verwijzen naar God of de Judeo-Christelijke wortels bij wijze van compromis artikelen ingekomen, die de plaats van kerken en de vrijheid van godsdienst regelen (art. 1-51 en 2-10). Dat dit bij de wet wordt geregeld zou niet het resultaat van compromis moeten zijn. Het feit dat dat wel het geval is, maakt het dan wel extra nodig dat in de Preambule, als "basis voor interpretatie," de naam van God en de waarde van de Judeo-Christelijke wortels expliciet worden verankerd.

Excellentie, wij bidden voor U, en ten aanzien van het aanstaande debat over dit onderwerp met name voor moed en geïnspireerde geestkracht.

Met de verschuldigde hoogachting,

- VOORBEELD HANDTEKENINGEN LIJST.

Zie aanhangel. U kunt deze lijst kopiëren, of zelf een lijst maken. Het is hierbij van belang dat de zin

Dringend verzoek om de naam van "God" of de woorden "de Christelijke erfenis" in de preambule van de EU-grondwet op te nemen, naast de humanistische zinsneden.

op elk blad met handtekeningen staat, zodat duidelijk is dat ondertekenaars wisten waar ze hun handtekening onder zetten.

